

Nr 316

Av herr Carlsson i Tibro m. fl., *angående utredningen om formerna för det statliga kreditstödet till hantverk och småindustri, m. m.*

Sedan 1954 har framför allt två statliga stödformer tillämpats för att underlätta kreditförsörjningen till hantverk och småindustri. Dels fördelas statliga lånemedel genom de företagarföreningar som nu finnes i varje län för vidare utlåning till företagen via föreningarna, dels lämnas statlig lånegaranti till förmån för mindre och medelstora företag, varigenom dessa blir i stånd att erhålla bankkrediter.

Företagarföreningarna äger själva att besluta om lån intill en viss gräns från de statsmedel de förfogar över. De fonder, som föreningarna numera förfogar över uppgår till ansenliga belopp, 55,8 milj. kronor.

Banklånen mot statsgaranti medges efter utredning genom företagarföreningarna av en central statsmyndighet, nämligen kommerskollegium. Garantisumman har för ettvarvt av föregående budgetår med början året 1954/55 utgjort 10 milj. kronor.

För lån från företagarföreningarna har i allmänhet gällt att säkerhet fordras för att erhålla lån. Garantilån däremot har medgivits också som toppkrediter, där fullgod säkerhet saknats, och har avsett långivning utöver de i fråga om lån från företagarföreningar gällande högsta lånebeloppet 40 000 kronor.

En framträdande skillnad mellan de båda låneformerna är handläggningen av låneärendena. *I fråga om lånen från företagarföreningarna kan beslut i låneärende fattas av det lokala organet.* Då det gäller garantilånen däremot, beslutar en central instans. Det är att märka att företagarföreningarna ej är av staten förvaltade organ. Likväl har de betrotts med uppgiften att fatta beslut i fråga om statliga lånemedel. Det är förvånande att finna, att samma organ ej anses kunna svara för uppgiften att besluta i frågor som gäller medgivande av statlig garanti. *Redan vid garantilåneformens tillkomst framhölls i motionen nr 691 i andra kammaren vid 1954 års riksdag angelägenheten av en decentralisering av beslutanderätten i fråga om samtliga låneärenden.* Samma krav upprepades i andrakammar-motionerna nr 126 och 487 vid 1955 års riksdag.

Bihang till riksdagens protokoll 1958. 4 saml. Nr 316—321

Det centraliserade beslutandeförfarandet i fråga om industrigarantilånen är en olägenhet. Handläggningen drar ut på tiden. Det föranleder ett dubbelarbete i form av kreditvärdighetsgranskning av två organ. Det är ett allmänt önskemål att den statliga förvaltningsapparaten begränsas, där så är möjligt. Tvivelsutan har man här ett fall av onödigt byråkratisering i fråga om handläggningen.

I en vid denna riksdag väckt motion har framhållits hur betydelsefullt det är att de mindre företagens kreditbehov tillgodoses. Garantilåneramen har i anledning därav föreslagits ökad till 25 milj. kronor för budgetåret 1958/59. Då behovet av kreditstödjande åtgärder nu visat sig så stort, är det också angeläget att låneformerna göres enkla och effektiva. Den nuvarande ordningen uppfyller ej detta önskemål. *Lyckligast vore givetvis om beslutanderätten i låneärenden kunde anförtros åt den som verkställer utbetalningen, d. v. s. bankerna.* Samhället har ju här en organisation vars uppgift är att pröva kundernas kreditvärdighet. Det är föga rationellt att icke begagna sig av dessa organ, utan i stället låta sådana frågor prövas administrativt av ett statligt organ, vars erfarenhet i fråga om kreditvärdighetsbedömning väl inte gärna kan vara större än bankernas. De mindre företagen är också vana att vända sig till sina ordinarie bankförbindelser, där de är välkända som kunder. Att nu låneärendet skall hänskjutas till en statlig myndighet där de är okända, är för dessa näringsidkare både besvärande och förbryllande. Ett system där bankerna kunde besluta i låneärendet vore därför att föredra. Då staten ju genom sin garanti tar vissa risker, erfordras emellertid antingen en ingående kontroll eller ett risktagande jämväl från bankens sida. Då en dylik kontroll emellertid vore betungande bör lösningen ske enligt det senare alternativet. Om banken alltså å sin sida tager en lämpligt avvägd risk, kan det förväntas att banken i eget intresse skall pröva kundens kreditvärdighet med sådan omsorg att den statliga garantien ej kommer att missbrukas.

Det får närmare utredas vilka åtgärder, som kan erfordras för önskvärd kvotering av garantigivningen mellan olika län. Likaså måste givetvis registrering ske rörande den omfattning, i vilken garantier tagits i anspråk. Om ytterligare former av statlig tillsyn är erforderliga torde också få bedömas av utredningen.

De statliga låneformerna har emellertid utformats med sikte även på lokaliseringpolitiska önskemål. Dessa hänsynstaganden bör dock väl kunna tillgodoses även om låneärendenas handläggning avförs från den statliga administrationen. Den viktigaste faktorn för en sund lokaliseringspolitik är upplysningsarbetet. Flera olika samhällsorgan och även privata utredningsinstitut är inriktade på sådan verksamhet. Företagarföreningarna tillvaratar f. ö. i sin verksamhet just lokaliseringsintressen, och man kan vänta sig att bankerna liksom hittills skall samarbeta med företagarföreningarna i lånefrågor. Vidare har som nämnts företagarföreningarna

numera så betydande resurser att de själva kan verka för aktiva lokaliseringsåtgärder, i den mån sådana skulle visa sig behövliga.

Då det gäller att åstadkomma en lämplig avvägning av risktagande mellan staten och bankerna vid garantilånegivningen kan olika lösningar ifrågakomma. En näraliggande möjlighet vore, att den statliga garantien omfattade 90 procent av den lånesumma som beviljades. Bankerna skulle därvid bära en självrisk på 10 procent av det utlånade kapitalbeloppet. Vid amorteringar bör den statliga garantien vara rörlig och nedsättas i förhållande till amorteringen. Det bör alltså föreskrivas att den statliga garantien endast omfattar 90 procent av den vid varje tidpunkt utestående lånesumman. För att garantilånen skall fylla sin hittillsvarande uppgift att tillgodose behovet av toppkrediter, skall som villkor för statsgarantien gälla, att erforderlig säkerhet ej kan erbjudas på annat sätt. För att den statliga garantien i minsta möjliga mån skall ge upphov till förluster för statskassan bör vidare föreskrivas som villkor, att säkerhet som kan ha lämnats för lånet i första hand skall anses vara lämnad för den del av lånet som beviljats med statlig garanti. Bankens långivning kommer därvid att bära den största risken, vilket är önskvärt för att garantera en omsorgsfull prövning av låntagarnas kreditvärdighet från bankens sida.

Genom det föreslagna systemet skulle särskilt vinnas, att bankernas rätt att bevilja s. k. in blanco-krediter kunde utnyttjas av de mindre företagen. I det nu rådande trängda läget på penningmarknaden har in blanco-krediterna nämligen blivit en död reform. Kunde de statliga garantilånen utformas så att bankerna samtidigt medverkade med vidgad långivning till mindre företag, skulle detta medföra en icke oväsentlig förbättring av de mindre företagens creditsituation.

Då den statliga garantilånegivningen på föreslaget sätt anordnas som en mera reguljär form för bankkredit än som nu är fallet, bör det också övervägas om inte andra grupper av mindre företag bör komma i åtnjutande av samma förmåner som hantverk och småindustri. Starka skäl talar för att *även detaljhandeln borde få tillgång till denna kreditform.*

Under hänvisning till det anförda och då det i nuvarande läge är särskilt angeläget att de statliga åtgärderna för att bereda mindre företagare tillgång till kredit göres enkla och effektiva, får vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att den pågående utredningen angående formerna för det statliga kreditstödet till hantverk och småindustri måtte få till uppdrag att skyndsamt undersöka möjligheterna för en sådan utformning av den statliga garantilånegivningen, som i denna motion föreslagits, och

att i samma skrivelse hemställa att sagda utredning även måtte söka lämpligheten av att också handelsidkare kom-

mer i åtnjutande av samma låneförmåner som övriga småföretagare.

Stockholm den 25 januari 1958

Harry Carlsson

i Tibro

M. Berglund

Nils Stenberg

John G. Löfroth

Johan Ö. Ågren

N. Stenberg
